

Türk Dili öğretimi sorunları

Problems of Turkish Language teaching

Yusuf Avcı¹ Serhat Küçük²

Received Date: 10 / 02 / 2017

Accepted Date: 08 / 06 / 2017

Öz

Dillerin mantık sistemi çocukluktan başlayarak belirli süreçlerden sonra mükemmelleşir. Türkçede bu sürecin her aşamasında dili güdüleyen, yönlendiren bir sistem hâkimdir. Düşüncenin ilk aracı cümleden hareket ederek Türkçeyi öğrenmek ya da öğretmek en uygun yaklaşımdır. Dil düşüncenin en somutlaştığı alandır. Düşünceler dil kalıplarına, cümlelere ve kelimelere dökülerek ifade edilir, aktarılır. Türk düşünce sisteminde en önemli unsuru sona bırakma özelliği vardır. Türkçede bütün cümleler bir şahıs eki veya kavramıyla biter. Bu durumda Türkçenin en önemli unsuru şahıslardır, yani insandır. Türk dili öğretimindeki sorunlar dil-düşünce analiz sistemi, tümden gelim yöntemi ve anlam merkezli yaklaşımlar çerçevesinde ele alınarak uygulamadaki farklılıklar örneklendirilecektir.

Anahtar sözcükler: yöntem, anlam merkezli yaklaşım, düşünce sistemi

Abstract

Each language has its' own thought system and logic in itself. Outcomes become more fruitful if the languages are taught according to this distinctive vernacular logic which is appropriate to their own linguistic systems The most distinctive feature of Turkish linguistic codes or thought system is leaving the most important unit to the end. All the sentences in Turkish culminate in a personal suffix or notion. It indicates that the most important factor in Turkish is 'person'; in other words 'human'. The problems in teaching Turkish will be handled within the framework of analysis of language-thought system, deductive method and meaning-based approaches and be exemplified with the differences in practice.

Keywords: Method, meaning-based approach, system of thought / mentality

Türk Dili öğretimi sorunları

Bilindiği gibi her dilin kendine göre bir mantığı, bir düşünce sistemi vardır. Diller bu düşünce sistemlerine uygun mantıkla öğretilirse sonuç daha verimli olur. Bir dili kendi mantığının dışında öğrencinin mantığı ve düşünce sistemiyle öğretmek, söz konusu dili öğrenmeyi zorlaştırdığı gibi öğrenen kişiye de umulan yararı sağlamaz. Yabancı bir dilin dünyasına girebilmek, sadece dilin temel yapılarını bilmekle olamaz, orada yaşamakla olur. Çocuk dili öğrenirken yapıp etmeler, davranışlar, işaretler gibi hareketlerin eşliğinde dili tanır. "Dilin yaşama alanında bulunarak dil öğrenilir"(Soykan 1991). Bu yapılamıyorsa en akılcı yol dilin mantığından hareketle dilin dünyasına ulaşmaktır.

Günümüzde Batılılar dillerini yabancılara kendi mantıklarıyla öğretiyorlar. Bir yabancı dile hakim olmak için, o dilin felsefesini, mantığını da bilmek gerekiyor. Dünyaya öğrenilecek dilin penceresinden bakıldığında o dil, doğru ve daha kolay öğrenilmektedir. Dilin düşünceyle

¹Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Çanakkale, Türkiye

²Yrd. Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kocaeli, Türkiye

olan ilişkisi bakımından, Leo Weisberger u Dil, bir milletin düşünce aynasıdır" der. Doğan Aksan da "Bir milletin ruhu dilidir; dili de ruhudur." derken, Atatürk şunları söyler: "Milli his ile dil arasındaki bağ, çok kuvvetlidir. Dilin milli ve zengin olması, milli hissin inkişafında başlıca müessirdir. Türk dili dillerin en zenginlerindedir. Yeter ki bu dil şuurla işlensin". "Türklük düşüncesinden doğan dilimizin kendine has bir dünya görüşü, düşünce tarzı ve mantığı vardır" (Kayaerli 1992). Türk Dilini de yabancılara öğretirken dilin mantığını ve düşünce sistemini göz ardı etmememiz gerekmektedir. Bunun için öncelikle "*Türk dili ile ilgilenen araştırmacılar yapı ve şekil meselelerini aşıp, Türkün ve Türkçenin mantık sistemine ulaşmalıdırlar*" (Hacıeminoğlu 1992). Bu alanlarda çalışan bilim adamlarınca Türkçe kök ve gövdelere düzenli bir şekilde ekler getirilerek türetilen kelimelerin nasıl bir mantık sistemine dayandığı pek araştırılmamıştır. Bu mantık sistemi, yeterince araştırılmadığı için de yıllarca gerek ana dili, gerekse yabancı dil olarak Türk dili, yabancı dillerin mantık ve düşünce sistemlerine göre öğretilmeye çalışılmıştır. Değil yabancıya, Türklere bile ana dilini Türkçenin düşünce sistemi ve buna bağlı yöntemle öğretemiyoruz.

Bu mantığı ve buna bağlı yöntemi yansıtmadığını düşündüğümüz Türkçe eserleri kısaca şöyle sayabiliriz:

Türk dilinin Türkçe yazılmış ilk grameri Bergamalı Kadri tarafından 1530'da Vezir-i Azam İbrahim Paşa adına yazılan Müyessiretü'l Ulum adlı eserdir. Bu eserde örnekler Türkçedir ama Türkçenin kuralları Arapça'nın kurallarına uydurulmuştur.

Tanzimat devrinde yazılmış olan gramer kitaplarından bazıları: Ahmet Cevdet ve Fuat Paşa'nın "Medhâl-i Kavâid (1851). Abdullah Ramiz Paşa'nın "Lisan-ı Osmanînin Kavâidini Hâvi Emsüe-i Türlü (1866), Abdurrahman Fevzi'nin "Mikyâssü'l Lisan Kıstasü'l Beyan (1831).

Bu devirde gramer kitabı yazarlar arasında Selim Sabit, Ali Nazima, Manastırlı Rıfat, Fazlı *Kecip*, Ahmet Rasim, Mihrî, Şemseddin Sami, Necip Asım gibi isimler vardır.

Gerek bu eserlerde, gerek bu devirde yazılan başka gramerlerde temel olarak Türk dilinin yapısı göz önünde tutulmakla birlikte bazılarında Arap yönteminin, bazılarında da Fransız yönteminin hakim olduğu görülür (Levend 1972).

Bu gramer kitaplarının hepsinde Aristo'nun tasnifini kabul eden Arap gramercilerinin etkisi vardır. Medreselerin öğretim dili Arapça olduğu için, "Darümualliminde, Elifba, Sarf, Nahiv ve Meanî(anlam bilgisi) (Saraçoğlu 1992) dersleri, alışılmış geleneksel yöntemlerle verilir.

Hüseyin Cahid Yalçın'ın Türkçe Sarf ve Nahiv adlı eserinde Arapça ve Farsça kurallara yer verilmeyle birlikte Türkçeye de oldukça fazla yer verilir. Bu eser de Fransız yöntemine göre ele alınmıştır.

19. yüzyılın ortalarına kadar medreselerde Arapça ağırlıklı eğitim yapıldığı için okullara yönelik öğretici Türkçe gramer kitapları hazırlanmamıştır. Arapça ve Fransızca yapı olarak birbirine yakın olduğundan önce Arapça dil bilgisi yoluyla Fransızca cümleler çözülüyor, sonra Türkçeye çevriliyordu. Bu güne kadar dilcilerimiz Arapça ve Latince karması geleneksel bir yol izledikleri için, Türkçenin gramerini yazarken de okullarda öğretirken de hemen hemen klasikleşmiş olan bu mantık ve yöntemden uzaklaşamazlar. Bu yöntem daha çok kelime ve çekim bilgisi olarak kendini gösterir. Burada söz dizimine pek yer verilmez.

Göreve dayalı şekil bilgisi, gözle görülür şekli ortaya koyma, onun türlü görevlerini düzenli bir şekilde ve örneklerle öğretmenin yanında, dilde şekle bağlı olan veya olmayan görevlerin

de ortaya çıkarılması, bunların diziliş sırası, vurgu yeri, ses türemesi gibi farklı yönleriyle ilgilidir. Bu kelime ve kelime anlam biliminin yanı sıra, cümle anlam bilimine de yönelmek gerekir. *"Değişik dil bilgisi kitaplarında ve monografilerde Türkçenin sözdizimi konuları ele alınırken cümle anlam bilimine çok az ve yetersiz olarak değinilmiştir"* (Aksan 1987). Dilimizin dallanarak gelişip zenginleşmesi Türk milletinin sosyal teşkilatlanmasına paraleldir. Necmettin Hacıeminoğlu bu konudaki görüşlerini şöyle ifade eder. *"İşte bu gerçeği dikkate alarak fertlerle değil, oymaklarla, boylarla meşgul olunmalıdır. Ancak o zaman ağacı değil, ormanı görebiliriz. Şekil ve yapıyla mana ve düşünce tarzı arasındaki münasebeti kurabiliriz", "Fakat mana yönü ve ifade tarzının arkasındaki tasavvuru henüz kavramış değiliz"* (Hacıeminoğlu 1992).

Hint-Avrupa dil ailesine bağlı dillerde kelime temel birim olarak ele alınmıştır. Yapısalcı ve üretimsel dil bilim akımlarının kelime merkezli incelemeler geliştirdiği görülmektedir. Üretimsel dil biliminde cümle ve düşünce derinliği beklenirken kelimenin temel alınmasının sebebi olarak dilde ek-kök birleşmelerinin amacının kelime oluşturmak olduğu ve bu süreçte dil yetisinin önemli bir rol oynadığı vurgulanmaktadır. *"Bir kelimenin zihinde oluşması ek-kök birleşmelerinin gerçekleşmesi birtakım hiyerarşik düzlemler içinde tanımlanabilirler. Biçimbilimsel kurallarla, sesdizimsel, sözdizimsel ve anlamsal kurallar arasında sıkı bir ilişki vardır.... Biçimbirimlerin işlevleri tanımlanırken yalnızca sözcük içi özelliklere değil, sözcüğün sözdizimsel yapı içinde diğer sözcüklerle olan ilişkilerine de açıklama getirilmektedir"* (Büyükkantarcıoğlu 2001).

Yapım ekleri sınıflandırılırken düşünce derinliklerinde oluşan öncelik-sonralık durumları belirli bir anlam dairesi içinde nüanslar, renkler kazanması bir dil mantığı içinde ele alınmamıştır. Kelimeleri oluşturan kendinden önce ve sonra gelen ekin durumuna göre sınıflandırma yoluna gidilmiştir. Dil bilgisi anlayışındaki yapı çözümlemeleri tek başına yeterli değildir. Bu yapıların zihinde oluşturdukları aşamalar da ele alınmalıdır. Hâlbuki anlam merkezli dillerde temel birim ekler değil cümlelerdir. M.Ö. III yüzyılda Hintli Panini kelimeyi esas almak yerine cümleleri esas alarak dili incelemeyi başarmışken (Köksal 2003:43) her nedense bu yöntem (Bu yöntem bizi doğrudan cümlenin zihindeki düşünce boyutuna götürecektir.) daha sonra üzerine gidilmemiş, geliştirilmeden bırakılmıştır. Türkçe, eklerden oluşmuş bir dil olmasına rağmen, dildeki bütün yapıları belirleyen esas unsur cümledir. Sesler, ekler ve kelimeler cümle içinde ifade ettikleri anlama göre bir konum kazanırlar. Bir görüşe göre eklerin önemli bir kısmı, kelimelerin ekleşmesiyle meydana gelmiştir (Hatiboğlu 1974:7). Bu şekilde sınırlı sayıdaki kurallarla sınırsız sayıda dile ait yapıların oluşumu sağlanmış olur. (*) Biçimbilim incelemelerine ülkemizde farklı yaklaşımlar getirilmiş olsa da günümüzde üretimsel dilbilim en geçerli temel kuram olma özelliğini korumaktadır (Büyükkantarcıoğlu 2001). Bu çalışmada, Türkçenin kendi özelliğinden gelen bu yakınlıktan da yararlanarak Türkçedeki kelimeleri oluşturan eklerin kelimelere kattıkları anlam özelliklerine göre sınıflandırma denemesi yapılacaktır.

Kelime toplumuyla ilişkilendirildiğinde kelimenin kökeni bir dereceye kadar önemlidir. Yani köken çok da önemli değildir. Günlük kullanıştaki yeri, doldurduğu boşluk ve yeni kavramı karşılaması önemlidir. Dilin bu yönüyle ilgili olarak Berke Vardar (1982:118) *"Bildirişimi kolaylaştırmaya, toplumun çeşitli dilsel gereksinimlerini karşılamaya dönük etkinlikler arasında dil düzenleme ve düzeltim çalışmaları, özellikle de dilin sözlüksel kesimini yenileme, arıtma ve varsıllaştırma girişimleri, yazıya ve yazıma ilişkin yalınlaştırma ya da dizge değiştirme çabaları önemli yer tutar. Gerçekte söz konusu etkinlikler, dilin sınırlarını aşan, toplumsal olguların da hem nedenler, hem sonuçlar açısından etkisini derinden duyurduğu bir alanla ilgilidir. Bundan ötürü de ister dile, ister yazıya ilişkin önlemler söz konusu olsun bunlar yalnızca dilbilimsel bir uygulama"*

olarak ele alınamaz; toplum bilim gibi dalları, toplumsal bilim ya da toplum dil bilim gibi karma nitelikli araştırma alanlarını da yakından ilgilendirir.” demektedir. Binlerce yıllık süreç içinde geriye dönüp baktığımızda anlamın yapım şeklinin önüne geçtiği görülür. Burada dil toplum, dil kültür ilişkisinin etkisi kendini gösterir. Bu etki diğer dillerde olduğu gibi Türkçede çok hızlı gelişmez. Cumhuriyetle başlayan dile yönelik çalışmalar bunun yakın dönemdeki tanığıdır.

Binlerce yıllık süreç içinde yabancı dil ve kültürlerin Türk dil ve kültürü üzerinde elbette olumsuz etkisi vardır. Ancak bu etki toplumun Türklükten uzaklaşma derecesi kadar etkilidir. Yani kişiler, kendini, ailesini ne kadar karışmış melez görüyorsa; kullandığı dil de o kadar karışmıştır.

Yalnız şekle bağlı kalmanın ne kadar yanlış olduğunu yapısal dil bilim apaçık ortaya çıkarmıştır.

Göreve dayalı şekil bilgisi, gözle görülür şekli ortaya koyma, onun türlü görevlerini düzenli bir şekilde ve örneklerle öğretmenin yanında, dilde şekle bağlı olan veya olmayan görevlerin de ortaya çıkarılması, bunların diziliş sırası, vurgu yeri, ses türemesi gibi farklı yönleriyle ilgilendir. Bu kelime ve kelime anlam biliminin yanısıra, cümle anlam bilimine de yönelmek gerekir. “Değişik dil bilgisi kitaplarında ve monografilerde Türkçenin sözdizimi konuları ele alınırken cümle anlam bilimine çok az ve yetersiz olarak değinilmiştir” (Aksan 1987). Dilimizin dallanarak gelişip zenginleşmesi Türk milletinin sosyal teşkilatlanmasına paraleldir. Necmettin Hacıeminoğlu bu konudaki görüşlerini şöyle ifade eder: “İşte bu gerçeği dikkate alarak fertlerle değil, oymaklarla, boylarla meşgul olunmalıdır. Ancak o zaman ağacı değil, ormanı görebiliriz. Şekil ve yapıyla mana ve düşünce tarzı arasındaki münasebeti kurabiliriz”, “Fakat mana yönü ve ifade tarzının arkasındaki tasavvuru henüz kavramış değiliz” (Hacıeminoğlu 1992).

Aradan binlerce yıl geçtiği hâlde, anlatımda sözün ve cümlelerin değeri değişmemiştir. İnsanlar anlatmak istediklerini bütün dillerde önce cümle hâlinde düşünüyor ve cümle hâlinde anlatıyorlar. Kelimeler bu bütünlüğün oluşmasına yardımcı oluyor. Onlar cümleye girip görev aldıkları zaman kesin bir değer kazanmış olurlar. Mesela hazırladığımız bir konuşma metnini topluluk karşısında sunarken atladığımız veya unuttuğumuz bir kelimenin yerine yeni bir kelime yerleştirebiliriz. Sonuçta fikir cümlesi değişmez. Değişen sadece kelimedir. “Onlar bir dilin kelime hazinesindeki içleri gizli güçle dolu, fakat görevleri belirsiz ve genel olarak bir kavram ya da fikir anlatan durgun gramer yapılarıdır” (Dilaçar 1971). Örnek olarak güzel kelimesini ele alalım:

Bahçede güzel güzel oynuyor. Arkadaşım güzel konuşur. Ben güzele , güzel demem./ Güzel benim olmayınca. Güzeli herkes sever. Güzel elbise almışsın. Güzelliğin on para etmez/ Şu bendeki aşk olmasa.

Görüldüğü gibi “güzel” kelimesi cümlelerde farklı anlam ve görevde kullanılmıştır.

Bu konuda Agop Dilaçar: “Gramer öncesi çağdan beri insan, anlatmak istediklerini bütün bir fikir ya da düşünce olarak tasarlamış ve bunu bütün bir cümle hâlinde açıklamıştır. Fikrin veya hükmün en küçük birimi cümledir. Kelime ikinci planda kalır” (Dilaçar 1971), derken Fıtrat, “Düşünce veya yargı zihni bir cümledir”, “Bir fikir, bir düşünce anlatan kelime grubu bir cümle olur.” (Fıtrat 1927:5-9), demekle dil öğretiminde cümlelerin veya yargının önemini belirgin bir şekilde öne çıkarırlar.

Düşünce kalıpları anlam birliklerinden oluşur. Anlam birlikleri kavramları karşılar. Türkçede kavramı ifade etmek için önce yargı düşünülür. Ardından yargıyı tamamlayan yardımcı unsurlar düşünülür. Kavramlarımızı karşı tarafa ulaştırmak için düşünce işleminin bittiği yerde iletişimi

gerçekleştirme işlemi başlar. Bu aşamada önce belirli özelliğe sahip seslerin birleşmesiyle kelimeler oluşur. Ardından belirli kurallar içinde anlamlı şekillerden oluşan bir düşünce sisteminin ürünü olan cümleler oluşur. Bu şekilde belirli bir diziliş yoluyla oluşan cümleler Türkçenin bütün özelliklerini üzerinde taşır. Bu anlamlı diziliş bir düşünce yüküne sahiptir. Farklı cümlelerde aynı kelimeler belirli kurallarla bir bütünlük içinde farklı görevler ve anlamlar da üstlenebilir (*İyi yazıyor. İyi kalem. Kalemın iyisi v.s*). Bunun uygulanması, düşünce sistemine göre dizilmiş olan parçalardan oluşan yardımcı unsurların ifade edilmesinin ardından temel unsur olan yüklem ve öznenin anlatımda yer alması cümlelerin oluşması ile tamamlanır. Bu şekilde esas oluşum düşünce boyutunda kavram ve anlam bütünlüğü içinde gerçekleşir. Bu oluşumun cümle şeklinde ortaya çıkışı ise Türkçenin uygulama yönünü gösterir.

Dil alanındaki önemli çalışmalarıyla tanınan Fransız dilci Ferdinand Bruret (1860-1938) 1922'de yayımladığı "Düşünce ve Dil" adlı eserini dil ve gramerin alışılan kalıplarına göre değil, düşüncenin kalıplarına ve kategorilerine göre çözümlenerek incelemiş ve o sıraya göre düzenlemiştir. Buna göre de gramerde ele alınacak ilk konu ses-harf-kelime değil, doğrudan doğruya düşüncenin bütün anlatımı olan cümle olması gerekiyordu. Gramerde ortaya çıkacak olan sonuçların sınıflandırılması şekillere göre değil, fikirlere göre yapılmalıydı.

Batılı dilciler kendi dilleriyle ilgili öğretim yöntemlerini ve araştırmalarını fikir esasına yani yargıya göre düzenlerler.

Yargı yani cümle, dilin mantığına göre dizilmiş bir kelime grubu olduğu için bir sonuçtur. Tek kelimelik yargılarda da açıkça söylenmeyen veya gösterilmeyen şahıs zamirlerinin varlığı özneyi temsil eder.

Batı dillerinde dilin mantığına göre kurallı cümle sistemini şu şekilde basitçe bir semayla gösterebiliriz:

$$\text{özne} + \text{yargı (yüklem)} + \text{tamamlayıcı unsur} + = \text{sonuç (cümle)}$$

geriye doğru inceleme

Bu şekildeki bütünlük kavramını, gelinen noktadan yani sonuçtan geriye doğru yönelerek öğretmek, dili cümle şeklinde ele alıp öğretmek demektir. Batılı kendi dilinde bunu yapmıştır. Bu sistemi cümleye uygulayarak unsurların diziliş sırasını takip ettiğimizde tamamlayıcı unsurlardan sonra yargıya ulaşıldığı görülür. Bilindiği gibi bu yöntemin adı tüme varımdır.

Tüme varım yöntemini yapısalcılık adı verilen anlayış belirler. Yapısalcılara göre her dilin bir mantığı vardır. Dilin yapısı da o dili öğretmek için ilk basamaktır, bir başlangıçtır. Bir dili oluşturan en küçük anlamlı birim kelime olduğuna göre dil öğretimi de yapısalcılara göre kelimedenden başlar.

Aslında Batı dilleri için inceleme şekli cümleden başlar veya kelimedenden başlar ifadesi uygulamada ilk adım olarak yapılması gereken aynı şeyi karşılar. Çünkü cümlelerin sonu yargıya yardımcı olan herhangi bir kelimedir. İnceleme veya öğretme sondan başa doğru olacağı için ilk adım bu kelimedenden başlayacaktır.

Bu dil bilgisi kitapları birbirine benzer klâsik yöntemle hazırlanmışlardır. Önce sesler ele alınmış. Sonra gelen bölünme kelimeler, ses, hece, kök, türeme gibi şekil özellikleri bakımından incelenmiştir. Ardından kelime grupları ve cümleye geçilerek, cümlelerin unsurları ve tahlili yoluna gidilmiştir. Görüleceği gibi bu dil bilgisi kitaplarında genellikle tüme varım yöntemi izlenmiştir.

Batılı dilcilerin uyguladığı bütünlük kavramını yani yargıyı esas alarak, onu öne çıkarıp Türkçe cümleyi tüme varım yöntemiyle ele aldığımızda Batılı dilcilerden farklı sonuçlara ulaşırız. Çünkü Türkçenin yapısı gereği, dil mantığına göre kurallı cümlelerde yargı sonda, ikincil veya tamamlayıcı unsurlar baştadır. Bu mantık yapısı kelime ek ilişkisinden kelime grupları ve cümleye kadar aynı şekilde, aynı anlayışta yer alır. Görüleceği gibi Türkçe cümlelerin yargılı unsurlarıyla batı dillerinin cümlelerindeki yargılı unsurlar farklı uçadırlar. Bunu önceki şemada olduğu gibi kurallı Türkçe bir cümlelerin yapısı üzerinde şöyle gösterebiliriz:

$$\text{tamamlayıcı unsur} + \text{yargı} + \text{özne} = \text{sonuç (cümle)}$$

geriye doğru incelenir

İncelemeye veya öğretmeye sebep sonuç ilişkisi içinde bütün diller sonuçtan yani yargıdan veya cümleden başlanması gerekmektedir. Batılı dilciler dillerini bu şekilde ele almışlardır. Bu inceleme şekli bütün diller için geçerli olduğundan Türkçeyi de bu şekilde ele aldığımızda aynı yöntem yani tüme varım yöntemi bizi yanıltır. Şemada ifade edildiği gibi Türkçeyi tüme varım yöntemiyle incelemek veya bir yabancıya dilimizi öğretmek yargıdan yani yüklemden başlamak anlamına gelmez. Kurallı cümlelerin sonunda bulunan yüklem yani yargı ifadesi taşıyan unsur en sonda yer alacağı için öğretimde diğer unsurların önüne geçmiş olur. Yani öğretime yargıdan başlamış oluruz. Yardımcı unsurlarının öğrenilmesi veya incelenmesi yüklemde daha sonraya bırakılacağı için bu bütünden parçaya gitmek anlamına gelir. Dil bilgisinde bu yöntemin adı tüm-den gelimdir.

Dilimizi anadili ve yabancılar öğretilirken öğretmenlerimizin bu yöntemi bilmeleri ve uygulamaları Türkçenin kendi mantığıyla öğretilmesi olarak yorumlanmalıdır.

Bu durumda sonuç olarak “*Türkçeyi öğretmekle görevli Türkçe öğretmenlerinin Türkçeyi tüm-den gelim yöntemiyle öğretecek şekilde eğitilmesi dilin yapısı ve mantığı açısından öncelik taşımaktadır.*” diyebiliriz.

Türkçenin bu genel özellikleri düşünce analizi teorisinin bakış açısına göre kısaca aşağıdaki gibi ele alındığında ilgili sorunlar çözülecektir.

- 1) Kavrama işlevi, anlam bütünlüğünü yani yargıyı temsil eden temel unsurdan tamamlayıcı unsurlara doğru şekillenerek oluşur.
- 2) Yargının ilk basamağını, cümlelerin sonunda yer alarak özne ve şahısları temsil eden çekim ekleri oluşturur.
- 3) Temel unsuru oluşturan özne ve yüklem ilişkisi diğer tamamlayıcı unsurların şekillenmesini belirler.
- 4) Bu şekillenmeler, cümle içerisinde ifade edilmeye veya vurgulanmaya çalışılan kavramların anlaşılmasını sağlar.

Dolayısıyla, şekil özelliğiyle belli bir mantık içerisinde dizilerek oluşmuş yapılardan meydana gelen cümlelerin en son unsurundan başlanmak üzere geriye doğru genişletilerek incelenip öğretilmesi dil-düşünce analizi teorisinin temelini oluşturur (Avcı 2012).

Türk dilinin incelenmesi ve öğretiminde Türkçe düşünce sistemi kendi yöntemini belirler. Bu sisteme uygun yöntem, tümdengelim yöntemidir. Bu yönteme uygun olarak çalışmanın bütün üniteleri, konuyu kapsayan örnek cümlelerin verilmesiyle başlar. Düşüncenin ilk aracı olan cümleden hareket ederek Türkçeyi öğretmek ya da öğrenmek en uygun yaklaşım olacak bu şekilde teori ve yaklaşım sorunları çözülmüş olacaktır.

Kaynakça

- Avcı, Yusuf (2012). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dil-Düşünce Analizi Teorisi "Manas Journal of Social Researches" s.3 Bışkek,1.3.
- Büyükantarcıoğlu, Nalan (2001). Türkçe Sözcük Biçimlenmesinde Düzlemler ve Türetmeler", Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt:17/sayı:1 s.81-94. Ankara.
- Dilaçar, Agop (1971). Gramer, Tanımı, Adı, Kapsamı, Türler, Yöntemi, Eğitimdeki Yeri ve Tarihiçesi, TEDAY "Bellekten" s.83-145
- Doğan Aksan (1987). Dilbilimin Türkoloji Çalışmalarına ve Türkiye'ye Sağlayabileceği Yararlar, Katkılar Fıtrat (1927) Nahiv, Tařkent, s. 9
- Hacıeminoğlu, Necmettin (1992). Türk Dilinin Mantık Sistemi ve Kelime Aileleri "Türk Kültürü Araştırmaları", Ankara, V. I. XXVI i i/1-2
- Hatiboğlu, Vecihe (1974). Türkçenin Ekleri TDK, Ankara.
- Kocaman, Ahmet (1983). Yabancı Dil Öğretiminde Yeni Yönelimler, "Türk Dili C.XLVII, S.379- 380, s.116
- Köksal, Aydın (2003). Dil ve Ekin , Toros Kitaplığı Yay.İstanbul.
- Köprülü, M. Fuat (1934). Edebiyat Hakkında Araştırmalar s.42
- Levend, Agah Sırrı (1972). Türk Dilinde Gelişme Sadeleşme Evreleri, s.113 ve sonrası.
- Saraçoğlu, Asuman Seda (1992). Türk ve Japon Öğretmen Yetiştirme Sisteminin Karşılaştırılması, Ege Üni, Yay. s.89
- Soykan, Ömer Naci (1991). Türkçenin Felsefe Yolları, "Milli Kültür" S. 85, s.4-12
- Vardar, Berke (1982). Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri, TDK, Ankara.
- Yerli, Müjdat Kaya (1992). Türklük Şuuru ve Türk Dili, Ocak Yay. Ankara s.25.

Extended abstract in English

Each language has its own system of logic, a system of thought in itself, as known. Outcomes become more fruitful if the languages are taught according to this distinctive vernacular logic which is appropriate to their own linguistic systems. If a target language is taught beyond its own distinctive logic but more likely to the learners' own native tongue logic and system, this not only makes the learning difficult but also leads to failure to meet the expected benefits for the learner. *'A language is learnt by being in its own territory where the language natively spoken'* (Soykan, 1991). The most sensible thing to do in order to get the access to that territory of spoken language is to be closely acquainted with its' distinctive logic system especially when it is not possible to be there physically.

It is necessary to know the philosophy and logic of that language in order to acquire it. The language is learnt more easily and correctly by the learners provided that perceiving the world from the logical and structural point of view of the language acquired. Leo Weisberger states that *'language is a reflection of thought of a nation'* to indicate the relation between the language and thought. Doğan Aksan points out that *'the spirit of a nation is its language and the language of a nation is its spirit'* for this relation. Additionally Atatürk notes that *'the ties between the language and national feelings is very strong'* (Kayayerli 1992).

How the basic logic system of the derived words is, which are produced systematically by suffixes to the Turkish word bodies and roots, have not been searched yet by the linguists and Turkologists studying on these fields. Since this lack of investigation on the basic logic system of the derived words in Turkish, Turkish have been taught both as a mother tongue and as a foreign language uncounsciously compatible with the other foreign languages distinctive linguistic system and logic. Today Turkish is not being able to taught even to the Turks appropriate to the Turkish thought system and the related methods, as well as to the foreigners. Turkish Grammer books available at present, are mainly written by Arabic or some of them by French approaches partly including of Turkish language structure and linguistic system, too. (Levend 1972).

Since mostly Arabic-oriented education was being conducted at schools, the Turkish grammer tutorial books were not written until the mid 19th century. Due to Arabic and French structures are close to each other, the method used based on in which primarily French sentences were being figured out via Arabic grammer and then were being translated into Turkish. Turkish linguists followed this traditional Arabic-Latin mixture route in Turkish till now, therefore the scholars are not be able to keep themselves away from this classic method and approach while teaching at schools or making their research on Turkish grammer. In this method mainly lexicology and word derivation are studied while syntax is undermined or ignored.

It requires dealing with sentential semantics as well as word and lexical semantics. *'In various grammar books and monographs Turkish syntactic analyses are studied mostly where Turkish sentential semantics are studied insufficiently and undermined'* (Aksan 1987). The development and enrichment of our language by branching is parallel to social progress of the Turkish Nation. Necmettin Hacıeminoğlu defines his ideas about the topic as follows: *'We can establish the relationship between the morphology and structure, and the meaning and way of thinking; however the concept behind the meaning and the way of thinking and expression is not perceived yet'* (Hacıeminoğlu 1992).

By classifying the derivational affixes or morphemes; priority and recency manners that occur in the depths of thought and perception, varied in colors and nuances within a particular meaning have not been taken into consideration within the rationality of linguistic framework. Instead it has been classified by the manner of derivational suffixes and prefixes that derivate the words. These morphological analyses in the perception of grammar are not sufficient separately. The intellectual process of derivational morphemes should also be taken into consideration by analysing these derivations.

In fact, the phrase declaring that the analysing approach in western languages begins with sentence or word, is the same in practice since the primary step taken in both approach is identical. Because the sentence ends in a word which helps the statement. The beginning is the word ended the sentence since analysis or teaching will be backward.

Within the concept of integrity depended on the basis of statement and on bringing it forward that applied by the western linguists, the results will be dissimilar when this deductive method used in analysing the Turkish sentence from the ones that the western linguists obtained. Because, up to its language logic in Turkish sentence structure, the regular sentence ends in a statement but the other secondary or complementary units are placed prior to the statement.

This system of logic is unique and identical in the whole topics of the Turkish language like word-affix relation, word groups or sentence. As obvious, the statement units of the sentence in Turkish and in western languages are placed in different directions. It can be presented here on the structure of a regular Turkish sentence as follows:

Complementary element + statement + Subject = result (sentence)
is analysed backwards

The verb; the statement unit which resides in the end of a regular sentence is placed prior to the other units in teaching process. Teaching process begins primarily with the verb- statement unit. Since the teaching or analysing of the secondary and complementary units in sentence comes after the statement unit (verb), this method leads us to reach the separated units from the whole one that is linguistically called as deductive method.

Therefore, as a culmination it can be signified that '*The training of the teachers of Turkish, who are in charge of teaching Turkish language, basically on deductive method must be a priority in terms of language logic and structure*'.

Analysing and teaching the sentence, which is morphologically formulated by regularly located structures based on a certain logic, by exploring from its latest unit to backwards constitutes the basis of *language-thought analysis theory* (Avcı 2012).

It will be the most appropriate approach to teach or learn Turkish primarily by a sentence as an initial instrument of thought. In this way, the problems of theory and approach will be able to reasoned and solved.